

SKATULYÁKON KÍVÜL

BESZÉLGETŐTÁRS: KÖNCZÖL CSABA

– Szerelmeid között volt-e valaha színésznő?

 Nem, ez kimaradt. De én is „Szekszárdon születtem” - 1948-ban, akárcsak régebből Babits, vagy a nálam idősebb kortársaink közül Mészöly Miklós. A különbség? Nemcsak korszakbeli vagy az, hogy hozzám képest mindketten a „céhen” kívüliek által is kötelezően ismert „nagy nevek”. Babits életében és munkásságában tudtommal Szekszárd *közvetlenül* nem játszott nagyobb szerepet, nem úgy mint Fogaras, ahol fiatalon tanárkodott vagy Esztergom, ahol élete vége felé élt. Mészölynél Szekszárd és vidéke egy életre szóló, vissza-visszatérő alapélmény, ami gyakran szövegszerűen kimutatható. Szekszárd nekem más. Annak ellenére, hogy több mint negyedszázada *földrajzilag* közvetlenül kötődöm Szegedhez. Papírforma szerint tehát illetett volna már rég szegedi lokálpatriótává válnom. Mégis, én nemcsak „Szekszárdon születtem” - lelkileg, költőileg, habituálisan mindmáig megmaradtam szekszárdinak. Kifejezetten annak, nemcsak úgy általában „vidékinek”. Több idősíkon vagyok egyidejűleg ma is szekszárdi.

 - Vagyis Szegedet, Szekszárdhoz képest,
valamiféle számkivetési helynek érzed?

[illegible]

Érdekes ez a „hűségnyilatkozat”, ha arra gondolok, hogy e században Magyarországon az irodalmi érvényesülés útját legtöbbször a fővárosba kerülés szinonimájának tekintették.

 - Ennek egyáltalán nem érthetetlenek az
indítékai. Az egyik legelső - és ennek időnként én is érzem a nyomasztó súlyát -
egy minden fennköltséget nélkülöző egzisztenciális szempont. Decentralizálási
törekvések ide, vidéki írócsoportok oda, egy vidéken élő költőnek, írónak,

művésznek ma a legegyszerűbb megélhetési szinten nehezebb a dolga, mint akár egy nála tehetségtelenebb vagy csak kevésbé (el)ismert fővárosi kollégájának. Főleg, ha olyan keveset ír, alkati okokból igazán „komolyat” ritkán alkotó emberről van szó, mint én. Ezzel természetesen semmi olyasmit nem mondok, hogy egy költőnek törvényadta joga a költészetéből való boldogulás. Ilyesmire, leszámítva persze a bestseller-iparosokat, még a legkiválóbbnak elismert, minap még élt vagy ma élő „klasszikusok” sem nagyon voltak képesek. Vagy legföljebb meglehetősen élemedett korokban. Pilinszky a haláláig újságíróként volt státusban. Nekem egyéni szerencsém, hogy munkahelyem, a *Kincskereső*, az ország 10-14 év közöttieinek készült irodalmi folyóirat egyelőre még talpon van. Ezen kívül? Maradna a fordítás. De pechemre, én csak oroszul tudok olyan szinten, hogy verseket műalkotásként tudjak érteni és élvezni. Egy ideig ez ment is: a nyolcvanas években, Gorbacsov hatalomra kerülése után, rendszeren kaptam megbízásokat, olyan, világirodalmi szinten kiváló, ha nem épp nagy költők műveinek fordítására, akik addig a hazájukban előbb vagy később cenzúrán voltak. Két éve ez is befűtött: egyesek szerint „orosz-orosz”: a katonáik kimentek tőlünk, tovább tehát nem kellene a költőik sem. Nem tagadom, szorongva nézek még a közeli jövő elé is: én a magam részéről megátalkodottan, életre szóló elhatározással még boldogulási okból sem akarok budapesti „irodalmi vendégmunkás” lenni. Nálam nyilván könnyebb helyzetben vannak azok, akiket nem köt magához lelkiileg ennyire a vidék. És emiatt meg is értem őket, ha az első adandó alkalommal megpróbálnak egzisztenciális okból közelebb kerülni a „tűzhöz”.

 - Budapest mint magához szívó erő, szerinted is csupán első fokon, azaz csak részben hat a vidéki irodalmi élet még elismert szereplőire is a megélhetés szempontjai miatt?

 - Belejátszik ebbe egy másik - nevezzük így - szociálpszichológiai indíték is. A „vidék minálunk lebecsülő mellézköngét is tartalmaz. Miben nyilvánul ez meg? Igaz ugyan, hogy a „vidéki” önmagában ma már nem jelent kedvezőtlen minősítést - de ahhoz, hogy eddig eljutottunk, arra volt szükség, hogy a főváros a vidéki folyóiratokat mintegy hitelesítse. Ennek az elmúlt években több „technikája” alakult ki. Például az, hogy vidéki alkotók művei keresztülestek a budapesti lapokban való megjelenés „tisztítótüzen”, amitől saját szűkebb pátriájukban is megnövekedett az ázsiójuk. Aztán egy további lépésben ezek miatt a szerzők miatt már Pesten is fokozottabban figyeltek rájuk. Vagy

fővárosi szerzőket vidéki lapszerkesztőségek állandó szerzőkként, szerkesztőkként megnyertek maguknak, így ezek hovatovább fele részben a fővárosi irodalom kihelyezett lerakataivá váltak. Ez nemegyszer azzal a következménnyel járt, hogy egyes regionális, nem fővárosi folyóiratok törzsszerzőinek zöme szintén a fővárosiak közül tevődött ki. Ebből nagyon színvonalas eredmények is születhettek, sőt születtek is, viszont ezáltal Budapest mintegy a színvonal hitelesítésének a szimbóluma, védjegye lett. Paradoxonnal élve a régebbi túlcentralizáltság számos országos jelentőségű folyóirat révén mintegy decentralizálódott, ami – ismétlem, nem a színvonalról beszélek – lényegében még tovább növelte a főváros centripetális erejét.

 - Jelenti ez a „vidékiiség” negatív felhangjainak a teljes megszűntét?

[illegible]

- E pótparlamenti funkció elsatnyulása dacára, a tavaly novemberi íróközgyűlés nem volt teljesen mentes a napi politikai villongásoktól. Mi volt ezekről a benyomásod?

(Népszabadság, 1993. február 22.)

[← Előző oldal](#) [Következő oldal →](#)